

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

Факультет агротехнологій та екології
Кафедра селекції, насінництва і генетики

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
“СУЧАСНІ НАПРЯМИ ТА ДОСЯГНЕННЯ СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР”

30 березня 2021 року

ПОЛТАВА – 2021

УДК 631.527: 631.53

Матеріали науково-практичної інтернет-конференції “Сучасні напрями та досягнення селекції і насінництва сільськогосподарських культур” / Ред.кол.: Тищенко В.М. (відп. ред.) та ін. Полтавська державна аграрна академія, 2021. 89 с.

У збірнику тез наведено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників та здобувачів Полтавської державної аграрної академії, а також науковців інших науково-дослідних установ НААН та навчальних закладів освіти

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Тищенко В.М. – завідувач кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор (відповідальний редактор);

Маренич М.М. – кандидат с.-г. наук, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доцент;

Білявська Л.Г. – доктор с.-г. наук, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доцент;

Кулик М.І. – доктор с.-г. наук, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доцент;

Баташова М.Є. – кандидат біол. наук, доцент кафедри селекції, насінництва і генетики;

Юрченко С.О. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри селекції, насінництва і генетики;

Баган А.В. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри селекції, насінництва і генетики;

Шокало Н.С. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, доцент;

Рибальченко А.М. – кандидат с.-г. наук, асистент кафедри селекції, насінництва і генетики

Рекомендовано до друку вченою радою факультету агротехнологій та екології ПДАА, протокол №8 від 14 березня 2021 року

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

Тищенко В.М., Кобилинська О.М. ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЯК ГОЛОВНІ СКЛАДОВІ МОДЕЛІ СОРТУ.....	6
Криворучко Л.М., Баташова М.Є. ХАРАКТЕРИСТИКА СОРТІВ ТА СЕЛЕКЦІЙНИХ ЛІНІЙ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ З ВИКОРИСТАННЯМ SSR-МАРКЕРІВ.....	8
Гусенкова О.В., Тищенко В.М., Баташова М.Є., Котелевський Ю.О. НОВИЙ РАННЬОСТИГЛИЙ СОРТ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ОРЖИЦЯ НОВА.....	10
Сакало М.В., Дінець О.М. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНИХ СТРОКІВ СІВБИ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ.....	11
Самець Н.П., Кулька В.П., Шубала Г.В., Бурак І.М. ДОБІР СОРТУ – ЗАПОРУКА ОТРИМАННЯ ВИСОКОГО ВРОЖАЮ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ.....	12
Макаова Б.Є. СУЧАСНІ НАПРЯМИ СЕЛЕКЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ.....	15
Кулинич І.М., Сенчук Т.Ю. СПЕЦІАЛЬНА МЕДОНОСНА КУЛЬТУРА – ФАЦЕЛІЯ ПИЖМОЛИСТА. СОРТ АЛІНА.....	18
Рибальченко А.М. РІВЕНЬ МІНЛИВОСТІ КІЛЬКІСНИХ ОЗНАК У СОЇ.....	20
Філатова Н.Ф., Біленко О.П. ЗМІНИ КЛІМАТУ ВИМАГАЮТЬ НОВИХ СОРТІВ.....	23
Барилко М.Г., Колісник І.В., Захаренко В.А., Колісник А.В. СТВОРЕННЯ СОРТІВ ГОРОШКУ ПОСІВНОГО (ЯРОГО) РІЗНИХ НАПРЯМІВ ГОСПОДАРСЬКОГО ВИКОРИСТАННЯ НА ПДСГДС ІМ. М.І. ВАВИЛОВА ІНСТИТУТУ СВИНАРСТВА І АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА НААН УКРАЇНИ.....	25

СЕКЦІЯ 2. СОРТОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

Шевчук А.О., Вовк Н.Г. ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ	28
Бараболя О.В., Золотарьов В.М. ПРОДУКТИВНІСТЬ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ	30
Лахижа Р.В. ВПЛИВ ДОБРІВ НА УРОЖАЙНІСТЬ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ЯРОЇ.....	32

Іващенко В.М.	
ВПЛИВ УМОВ ВИРОЩУВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КУКУРУДЗИ.....	34
Соляник В.А.	
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МІНІМАЛЬНОГО ТА НУЛЬОВОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ.....	37
Баган А.В., Кодесніков А.С.	
ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОНЯШНИКУ ЗАЛЕЖНО ВІД УМОВ ВИРОЩУВАННЯ.....	39
Баган А.В., Ярмош Д.І.	
ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ СОЧЕВИЦІ ХАРЧОВОЇ ЗА УМОВИ ПЕРЕДПОСІВНОЇ ІНОКУЛЯЦІЇ НАСІННЯ.....	41
Дьомін Д.Г., Щербак Є.Ю., Кулик М.І.	
ПОТЕНЦІАЛ БІОМАСИ МАЛОПОШИРЕНИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ КУЛЬТУР.	43
Красоха А.І., Шокало Н.С.	
ВИРОЩУВАННЯ ВИСОКОЯКІСНОГО НАСІННЯ КУКУРУДЗИ.....	48
Єщенко В.М.	
ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ МІКРОЗЕЛЕНІ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР...	50
Кірнос І.В.	
ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЙНОСТІ ЗЕРНА КУКУРУДЗИ.....	53
Сухоставський О.А.	
ГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ ГОРОХУ.....	55
Сідаш А.А.	
РОЛЬ ЕЛЕМЕНТІВ ЖИВЛЕННЯ У ФОРМУВАННІ ВРОЖАЙНОСТІ СОНЯШНИКУ.....	58
Пелих В.Ю., Юрченко С.О.	
ОСНОВНІ СПОСОБИ РОЗМНОЖЕННЯ ВИНОГРАДУ.....	61

СЕКЦІЯ 3. ШЛЯХИ ПОЛІПШЕННЯ ЯКОСТІ ПОСІВНОГО МАТЕРІАЛУ ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Шакалій С.М., Басараб Б.Р.	
ВПЛИВ ІНОКУЛЯЦІЇ НА ПОСІВНІ ЯКОСТІ ЗЕРНА ГОРОХУ.....	64
Сенчук Т.Ю., Гречка Г.М.	
ВПЛИВ БДЖОЛОЗАПИЛЕННЯ НА ФОРМУВАННЯ НАСІННЯ ЦИБУЛІ РІПЧАСТОЇ.....	67
Баган А.В., Тритяк В.І.	
ВПЛИВ РЕГУЛЯТОРУ РОСТУ ЕМІСТИМ С НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ.....	69

Василенко Н.В., Правдзіва І.В. ЗАЛЕЖНІСТЬ ФІЗИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ БОРОШНА НОВИХ ГЕНОТИПІВ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ ВІД ГІДРОТЕРМІЧНИХ УМОВ І АНТРОПОГЕННИХ ФАКТОРІВ.....	72
Бараболя О.В., Максименко С.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕРНА ТРИТИКАЛЕ У ХАРЧУВАННІ ЛЮДИНИ.....	74
Кулинич І.М., Сенчук Т.Ю. БДЖОЛОЗАПИЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОТРИМАННЯ ЯКІСНОГО ПОСІВНОГО МАТЕРІАЛУ ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ...	78
Корашвілі Р.Д. ВПЛИВ СОРТОВИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ НА ЯКІСТЬ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ.....	80
Ласло О.О. ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ОРГАНІЧНОЇ СОЇ ЯК СПОСІБ ПОЛІПШЕННЯ ЯКОСТІ ПОСІВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	83
Коломієць Т.Л., Юрченко С.О. ВПЛИВ ПРЕПАРАТУ SEED TREATMENT НА ФОРМУВАННЯ БІОМЕТРИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ РОЗСАДИ ГІБРИДІВ ОГІРКА.....	85
Шокало Н.С. РІЗНОВИДИ РИЦИНИ ТА ЇХ ГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ.....	87

6. Хмарский М. Влияние сроков посева и густоты на урожайность подсолнечника. *Пропозиция*. Спецвыпуск. Подсолнечник: простые решения сложных вопросов. 2017. С. 36-37. Режим доступа: <https://propozitsiya.com>

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ СОЧЕВИЦІ ХАРЧОВОЇ ЗА УМОВИ ПЕРЕДПОСІВНОЇ ІНОКУЛЯЦІЇ НАСІННЯ

**Баган А.В., доцент кафедри селекції, насінництва і генетики,
кандидат сільськогосподарських наук**

Ярмош Д.І., здобувач вищої освіти СВО Магістр

Полтавська державна аграрна академія

Зернобобові культури не лише є добрими попередниками майже під усі культури, але і можуть бути джерелом значного прибутку. Однією із перспективних культур родини Бобових є сочевиця харчова. Вона добре адаптована до умов степового клімату і відрізняється високою посухостійкістю, поступаючись лише нуту і чині. Крім того, не вимоглива до умов вирощування, покращує родючість ґрунту, залишаючи після себе велику кількість азоту. У харчових цілях використовують насіння сочевиці як цінний дієтичний продукт. Середній вміст білка у насінні в основному становить 22-35 %.

За обсягами виробництва сочевиця займає четверте місце серед холодостійких зернобобових культур. У світі вирощують боізько 4 млн т, серед яких 75 % складає червона сочевиця, 20 % зелена та 5 % - коричнева сочевиця.

В Україні найбільше поширена зелена сочевиця і всі сорти даного типу занесені до Державного реєстру сортів рослин [10].

Високу урожайність сочевиці харчової можна отримати за рахунок забезпечення рослин поживними елементами та іншими чинниками, враховуючи оптимальну густоту стояння рослин. Якщо порушити обмінні процеси рослин даної культури та вплив на них зовнішніх чинників, урожайність може значно знизитися. Тому отримання високих врожаїв культури ґрунтоване на дотриманні системи заходів, спрямованих на забезпечення повноцінного росту і розвитку рослин [5, 6, 8].

Так, зменшення площ посіву сочевиці харчової зумовлене наявністю сучасної збиральної техніки, нерівномірним дозріванням та розтріскуванням бобів, обсіпанням насіння, здатністю до вилягання, низькою висотою прикріплення бобів та висотою рослин. Тому сорти сочевиці мають ряд недоліків і залежать від абіотичних факторів.

Тому для вирішення даної проблеми необхідне впровадження у виробництво адаптивних, конкурентоздатних та ефективних технологій вирощування. Важливою ланкою даних технологій вважають, безумовно, ефективну систему удобрення зернобобових культур, яка включає також інокуляцію бактеріальними препаратами та мінеральними добривами. [7, 11, 12].

Важливою біологічною особливістю представників родини Бобових є здатність до симбіотичної фіксації. Так, формування високого продуктивного потенціалу рослин залежить від отримання необхідних елементів мінерального живлення, а саме азоту. Тому поліпшення рослин живленням азотом забезпечується завдяки застосуванню мінеральних добрив та азотфіксації.

Важливою умовою для вирішення проблеми отримання високого вмісту білку є вирощування зернобобових культур, серед яких вагоме місце займає і сочевиця харчова [2, 4].

Актуальним на сьогодні завданням залишається забезпечення ефективного симбіозу зернобобових культур із відповідними штамми бульбочкових бактерій. Так, потенціал азотфіксації із ризобіями у ґрунті обмежується їх невисокою здатністю та кількістю бактерій. Тому важливим заходом вирощування бобових рослин є передпосівна інокуляція насіння бактеріальними препаратами на основі відповідних штамів бактерій. Це дає змогу, в свою чергу, підвищити продуктивність рослин, забезпечити ґрунтові мікробіоценози високоефективними бактеріями [1, 3, 9].

Так, інокуляція рослин, у тому числі і сочевиці, позитивно впливає на підвищення біометричних показників, має високий рівень метаболізму (азотфіксації), збільшення резистентності до фітопатогенів, а також отримання високої урожайності. Рослини сочевиці здатні вступати у симбіоз із бульбочковими бактеріями виду *Rhizobium leguminosarum* і засвоювати за період вегетації відповідно до 140 кг/га азоту [4].

Тому на сьогоднішній день актуальним залишається питання вивчення впливу інокуляції насіння бактеріальними препаратами на формування продуктивного потенціалу зернобобових культур, у тому числі і сочевиці харчової.

Список літературних джерел

1. Баган А.В., Шакалій С.М., Барат Ю.М. Формування насіннєвої продуктивності нуту залежно від сорту та інокуляції насіння. *Таврійський науковий вісник*. 2020. № 111. С. 14-21.

2. Бабич А.О., Побережна А.А. Економічні проблеми формування світових ресурсів рослинного білка. *Зб. наук. праць Подільського аграрно-технічного університета*. Кам'янець–Подільський, 2005. Вип. 13. С. 482-485.

3. Бутвина О.Ю., Толкарев Н.З., Князева А.В. Высококонкурентные штаммы клубеньковых бактерий – основа эффективности биопрепаратов. *Мікробіологічний журнал*. 1997. № 4. С 123-131.

4. Данильченко О.М., Жатова Г.О. Урожайність і якість насіння кормових бобів та сочевиці залежно від інокуляції бактеріальними препаратами і внесення мінеральних добрив. *Режим доступу: <http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/3578>*

5. Калашникова С.В. Изучение качества чечевицы. *Растениеводство и селекция*. 2008. № 2. С. 37-38.

6. Каленська С.М., Шихман Н.В. Продуктивність сочевиці залежно від мінерального живлення та передпосівної обробки насіння в умовах Правобережного Лісостепу України. Наукові доповіді НУБіП. 2011. № 4 (26). *Режим доступу: http://www.nbuiv.gov.ua/e-journals/Nd/2011_4/11ksm.pdf*

7. Камінський В.Ф., Голодна А.В., Шляхтуров Д.С. Інтенсифікація виробництва зернобобових культур в умовах Північного Лісостепу. *Землеробство*. 2008. Вип. 80. С. 109-115.

8. Каргин И.Л., Букин С.Л., Перов Н.А. Продуктивность чечевицы в зависимости от технологии возделывания. *Защита и карантин растений*. 2007. № 2. 33 с.

9. Колісник С.І., Венедіктов О.М., Петриченко Н.М. Ефективність застосування різних штамів бактеріальних препаратів при вирощуванні сої. *Корми і кормовиробництво*. 2003. Вип. 51. С. 122-125.

10. Кулинич А. Новый взгляд на старую культуру. *Режим доступу: <https://www.fruit-inform.com/ru/technology/grow>*

11. Кулинич О.О. Сочевия: разумна альтернатива. *Пропозиція*. 2004. № 8-9. С. 58-59.

12. Міленко О.Г. Вплив агроекологічних факторів на врожайність сої. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. № 6(21) червень, 2015 р. Частина 1. С.52–56.

ПОТЕНЦІАЛ БІОМАСИ МАЛОПОШИРЕНИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ КУЛЬТУР

Дьомін Д.Г., здобувач вищої освіти ступеня Доктор філософії

Щербак Є.Ю., здобувач вищої освіти СВО Магістр

Кулик М.І., професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор сільськогосподарських наук, доцент

Полтавська державна аграрна академія

Насьогодні, у глобальному світовому масштабі існує дві основні проблеми: постійно зростаючі площі забруднених земель та необхідність розвитку біоенергетики. Тому, для вирішення окреслених проблем найкращим